

การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*
BAIL FOR ACCUSED OR DEFENDANT IN A CRIMINAL CASE BEFORE
THE COURT OF FIRST INSTANCE MADE A VERDICT ACCORDING TO
THE CRIMINAL PROCEDURE CODE

จุฑาพร จันทรมาศ* และสังเวียน เทพผา

Judaporn Jantaramas and Sungwian Theppha

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Laws, Pathumthani University, Pathumthani, Thailand

*Corresponding author Email: halljuda@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 2) มาตรการทางกฎหมาย ของประเทศไทย และต่างประเทศ และข้อเสนอแนะในการวิจัยเป็นวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาจากเอกสาร ตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติ กฎ ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง เอกสารทางกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า 1) การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับสิทธิเสรีภาพ แต่เนื่องจากการอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการใช้ดุลพินิจของเจ้าพนักงานหรือศาล โดยมีได้บังคับให้การปล่อยชั่วคราวต้องมีทั้งสัญญาประกันและหลักประกัน แต่ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวมักจะเรียกหลักประกันเพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนี 2) กฎหมายประเทศไทย และต่างประเทศ เมื่อพิจารณาขอปล่อยชั่วคราวจะใช้หลักแบบเดียวกันโดยผู้พิพากษา จะดูความหนักเบาแห่งข้อหา พยานหลักฐาน พฤติการณ์แห่งคดี ความน่าเชื่อถือ ผู้ต้องหาจะหลบหนีหรือไม่ ภัยที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราว การคัดค้านของเจ้าพนักงาน และ 3) ข้อเสนอแนะ จึงเห็นควรกำหนดหลักในการปล่อยชั่วคราว กำหนดเงื่อนไขที่ศาลอาจสั่งให้ปล่อยชั่วคราวไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ไม่ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และไม่ไปก่อเหตุร้ายประการอื่นก็ไม่ถือว่ามีความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ ศาลควรสั่งอนุญาตให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และในการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาปฏิบัติตามด้วยก็ได้

คำสำคัญ: การประกันตัว, การปล่อยตัวชั่วคราว, ผู้ต้องหา

Abstract

This research Objectives: 1) To study about bail of an accused or defendant in a criminal case before the Court of First Instance gives a verdict. According to the Criminal Procedure Code. 2) Legal Measures of Thailand and abroad and research recommendations is a qualitative research

* Received October 3, 2023; Revised October 14, 2023; Accepted October 23, 2023

By studying documents, legal texts, acts, rules, regulations, announcements, orders, legal documents. The results of the research found that: 1) bail for suspects or defendants in criminal cases before the Court of First Instance has issued a judgment It provides an opportunity for the accused or defendant to receive their rights and freedoms. But due to the granting of bail or temporary release of the accused or defendant It is the discretion of the official or the court. It is not required that the temporary release must include both a surety contract and a collateral. But those with the authority to order temporary release often require security to ensure that the accused or defendant will not escape. 2) Thai and foreign laws When considering an application for provisional release, the same principles apply by the judge. will look at the weight of the charges, the evidence, the circumstances of the case credibility Will the accused escape or not? Dangers caused by temporary release Objection of the official. And 3) suggestions Therefore, it is considered necessary to determine the principles for temporary release. Clearly set out in writing the conditions under which the court may order provisional release. A person being charged with a criminal offense has no reason to escape. Don't mess with the evidence, and not causing any other mischief is not considered necessary to place a person under state power. The court should primarily grant temporary release to those charged with criminal charges. And in granting permission for such temporary release, the court may also set conditions for the person being prosecuted to comply with.

Keywords: Bail, Temporary Release, Accused

บทนำ

การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Individual Right) ได้รับการพัฒนาขึ้นมาเป็นลำดับ โดยมีหลักการว่า การคุ้มครองเสรีภาพพื้นฐานและสิทธิตามธรรมชาติของประชาชน (The Essential Freedom and Natural Rights) ต้องได้รับการคุ้มครองในสังคมมนุษย์นั้นเป็นธรรมดาที่ต้องมีเสรีภาพและสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต (Today, 2020) ด้วยเหตุนี้รัฐจึงดำเนินการให้มืองค์กรต่าง ๆ ทำหน้าที่ปกป้องมนุษย์ในสังคม การดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ทำหน้าที่ปกป้องมนุษย์ในสังคม การดำเนินงานขององค์กรที่เรียกว่าตำรวจก็เป็นการรักษาความสงบสุขของชุมชน ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จับกุมผู้กระทำความผิด ดำเนินการบังคับใช้กฎหมายอาญาให้เป็นไปตามกฎหมาย ซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งในบางกรณีระหว่างการใช้อำนาจดังกล่าวกับการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน กระบวนการยุติธรรมทางอาญาได้พยายามที่จะหามาตรการเพื่อขจัดความขัดแย้งนี้อยู่ตลอดเวลา แต่เนื่องจากปัญหาอาชญากรรมนั้น โดยสภาพเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ มาตรการต่าง ๆ ที่ค้นพบจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงแก้ไขให้ทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไม่สิ้นสุด หลักในการดำเนินคดีอาญาที่สำคัญมีอยู่สองประการ คือ ประการแรกต้องมีกระบวนการค้นหาความจริงที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถค้นหาตัวผู้กระทำความผิดและนำมาลงโทษได้อย่างถูกต้องแท้จริง และประการที่สองต้องเป็นกระบวนการที่ให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไป มิให้ต้องเดือดร้อนกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน (คณิต ณ นคร, 2561) ดังนั้น ในการพัฒนาและปรับปรุงประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและการบริหารกระบวนการยุติธรรมของแต่ละประเทศ จึงมีความพยายามที่จะพัฒนาหลักกฎหมายหรือวิธีปฏิบัติให้หลักทั้งสองประการมีความสมดุลอันนำไปสู่ความยุติธรรมที่แท้จริง เพื่อที่สังคมจะได้แยกแยะคนดีออกจากอาชญากร และผู้ที่ถูกกล่าวหาหรือประชาชนทั่วไปจะถูกกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพ ในการดำเนินคดีอาญาทั้งสองประการดังกล่าวข้างต้น นำไปสู่การมี

หลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาความอาญาเพิ่มมากขึ้น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบัน และถือเป็นก้าวใหม่ของการให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานสากล แม้จะไม่ถึงขนาดเทียบเท่ามาตรฐานสากลทั้งหมด และในขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงแก้ไขดังกล่าว ก็มีผลเป็นการเพิ่มข้อจำกัดในการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานและศาล ในการดำเนินกระบวนการตามอำนาจและหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด จึงมีผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ และการนำหลักประกันสิทธิดังกล่าวมาคุ้มครองประชาชนนั้น หากขาดการวิจัยและการวางแผนที่ดี อาจทำให้การนำมาใช้มีทั้งคุณและโทษ (สุพจน์ ณ บางช้าง, 2548) การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7/1 นั้น ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาได้รับความคุ้มครองสิทธิจะได้รับคุ้มครองสิทธิต่อเมื่อได้ยื่นฟ้องแล้ว และตกเป็นจำเลยต่อศาลแล้วเท่านั้น ถึงแม้ ป.วิอาญา ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้แล้วก็ตาม แต่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ยังได้ให้การคุ้มครองสิทธิผู้ถูกจับ ผู้ต้องหาและจำเลยไว้อีกในหมวดสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย (จักรวาล กาญจธีรนนท์, 2554) แต่ถึงอย่างไร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้รับรองสิทธิของบุคคลเอาไว้ในมาตรา 29 ว่า “การควบคุมหรือคุมขังผู้ต้องหาหรือจำเลยให้กระทำได้เพียงเท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันมิให้หลบหนี” นอกจากนี้ในมาตรา 29 วรรคท้าย ก็วางหลักไว้ว่า “คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาต้องได้รับการพิจารณาและจะเรียกหลักประกันจนเกินควรแก่กรณีมิได้ การไม่ให้ประกันต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ” (อนันท์ มาเฝ้า, 2564)

ปล่อยชั่วคราว เป็นมาตรการอย่างหนึ่งในคดีอาญาโดยเป็น “มาตรการผ่อนคลาย” การจำกัดเสรีภาพในร่างกายหรือเสรีภาพในการเคลื่อนไหวเปลี่ยนที่ทางของผู้ต้องหาหรือจำเลยอันเนื่องมาจาก “หลักยกประโยชน์แห่งความสงสัย” (in dubio pro reo) กล่าวคือ ในกรณีที่ยังมีความสงสัยตามควรในข้อเท็จจริงในคดี ต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้เป็นผลดีกับผู้กระทำ ซึ่งหมายความว่าในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ที่ว่าเป็น “มาตรการผ่อนคลาย” ก็เพราะในกรณีนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะหากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้ว กรณีก็ต้องปล่อยผู้นั้นไปเลยทีเดียว (คณิต ณ นคร, 2561) การปล่อยชั่วคราว หมายถึง การปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยไปชั่วระยะเวลาหนึ่งที่มีกำหนด โดยคำสั่งของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี ซึ่งอาจปล่อยชั่วคราวไปโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันก็ได้ (สุวัฒน์ ใจหาญ, 2555) การประกันตัว ในทางกฎหมายจะเรียกว่า “การปล่อยชั่วคราว” เป็นมาตรการในคดีอาญาเพื่อผ่อนคลายหลักการมีตัวผู้ต้องหา หรือจำเลยโดยถูกคุมขังโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ในมาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ (จุลสิงห์ วสันตสิงห์, 2555) ที่ว่าปล่อยตัวชั่วคราว “เป็นมาตรการผ่อนคลาย” ก็เพราะว่า ในกรณีนั้นเป็นกรณีที่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ เพราะหากไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้ว กรณีนี้ก็ต้องปล่อยตัวผู้นั้นไปเลยทีเดียว และเมื่อกรณีที่ไม่มีความจำเป็นจะต้องเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐแล้ว การปล่อยตัวชั่วคราวก็จะไม่เข้าสู่การพิจารณา ในการดำเนินคดีอาญานั้น “การควบคุมตัวระหว่างคดี” เป็นเรื่องของข้อยกเว้น กล่าวคือ โดยหลักจะต้องไม่ควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในอำนาจรัฐ เว้นแต่จะมีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัว และในกรณีที่มีความจำเป็นจะต้องควบคุมตัวไว้ในระหว่างคดีนี้ย่อมมีการพิจารณาอนุญาตให้มีการปล่อยชั่วคราวได้ การประกันตัวเพื่อให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวจึงมีความสำคัญ และในการขอพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวนั้นจึงต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบที่สุด การประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาตามบทบัญญัติของกฎหมายและทางปฏิบัติในปัจจุบันมีข้อน่าคิดอยู่ 2 ประการ คือ 1) เรื่องฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่เท่าเทียมกัน คือ การปล่อยชั่วคราวนำไปสู่ความไม่เสมอภาคในแง่ที่ว่าบุคคล ไม่ว่าจะเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีย่อมมีโอกาสที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวดีกว่าผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจไม่ดี และ 2) เรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานและศาล ตามกฎหมายเจ้าพนักงานและศาลอาจใช้ดุลพินิจได้

อย่างกว้างขวางมากในการที่จะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ได้รับการประกันตัว ยิ่งความคิดในทางอำนาจนิยมสูงยิ่งทำให้มีปัญหามากยิ่งขึ้น (คณิต ณ นคร, 2549)

จากการศึกษาจะเห็นว่าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีได้บังคับให้การปล่อยชั่วคราวต้องมีทั้งสัญญาประกันและหลักประกัน แต่ผู้มีอำนาจสั่งปล่อยชั่วคราวมักจะเรียกหลักประกันเพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไม่หลบหนี จะไม่ก่อเหตุร้าย หรือไม่ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และผลของการเรียกหลักประกัน คือ การทำให้ผู้ยากไร้มีโอกาสน้อยที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราว (ณรงค์ ใจหาญ, 2552) ผู้วิจัยจึงนำแนวความคิดและกระบวนการในการนำหลักประกันสิทธิมาบังคับใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใดและก่อให้เกิดผลในการบังคับใช้ประการใด โดยจะทำการศึกษาในส่วนการประกันตัวผู้ต้องหาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับระบบกฎหมายต่างประเทศและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เพื่อนำมาเป็นในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และในขณะเดียวกัน ก็จะนำเสนอปัญหาทางปฏิบัติอันเกิดจากการเพิ่มเติมหลักประกันดังกล่าวว่า มีผลต่อประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม และการควบคุมอาชญากรรมในทางที่ดีหรือเสียอย่างไร และควรมีแนวทางพัฒนาแก้ไขอย่างไร เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพในการปราบปรามอาชญากรรม และยังคงรักษาสีเสรีภาพของประชาชนได้อย่างเคร่งครัด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
2. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมาย และทำความเข้าใจกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา
3. เพื่อเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีการ (Method) ศึกษาข้อมูลที่เหมาะสมกันระหว่างการใช้การวิจัยเอกสารใช้เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Document) อันได้แก่ ตัวบทกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติ และชั้นปฐมภูมิ (Secondary Document) ได้แก่ ผลงานวิจัย หนังสือ ตำรา รายงานการศึกษาวិทยานิพนธ์ บทความในวารสารต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และเอกสารต่าง ๆ ในรูปแบบอื่นรวมทั้งข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 106 ถึงมาตรา 119 ทวิ

ผลการวิจัย

การประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มีกระบวนการในการนำหลักประกันสิทธิมาบังคับใช้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใดและก่อให้เกิดผลในการบังคับใช้โดยศึกษาในส่วนการประกันตัวผู้ต้องหา

1. หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำพิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยก่อนศาลจะพิจารณาคดีสินคตินั้น เมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า

“ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจึงเป็นสิ่งสำคัญ ถึงแม้จะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นได้รับสิทธิเสรีภาพของตน ในขณะที่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุดแต่ยังมีกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการปล่อยตัวชั่วคราวได้ ไม่ว่าจะเป็นด้วยปัญหาทางด้านเศรษฐกิจการเงินในครอบครัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยเอง หรือแม้กระทั่งการถูกจำกัดสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว สำหรับคดีที่มีผู้เสียหายเป็นจำนวนมาก หรือคดีที่มีทุนทรัพย์สูง ศาลอาจจะไม่อนุญาตให้ประกันตัวหรือหากจะอนุญาตให้ประกันตัวก็อาจจะต้องใช้หลักประกันตามความเหมาะสม ดังนั้น เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในกระบวนการการปล่อยตัวชั่วคราวของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อปกป้องสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย ไม่ว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีฐานะทางการเงินเช่นไร ย่อมได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในการปล่อยตัวชั่วคราว หรือในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นมีฐานะยากจนไม่สามารถนำเงินหรือหลักทรัพย์มาประกันตัวชั่วคราวได้ ส่งผลให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นต้องถูกกักขังในเรือนจำจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ท้ายที่สุดแล้วพวกเขาอาจจะมิใช่ผู้กระทำความผิดก็ย่อมเป็นไปได้ แต่สิ่งที่มิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่และครอบครัว เพราะผู้ต้องหาหรือจำเลยบางคนเป็นเสาหลักทำมาหาเลี้ยงครอบครัวเพียงคนเดียว อีกทั้งการหาเงินประกันตัวจึงเป็นเรื่องยากลำบากของผู้ที่อยู่ในฐานะหาเช้ากินค่ำ จึงเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและสิทธิได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวได้ การปล่อยตัวชั่วคราวจึงเป็นกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีความสำคัญยิ่ง แต่เนื่องจากการอนุญาตให้ประกันตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นการใช้ดุลพินิจในการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวของเจ้าพนักงานหรือศาล ซึ่งจะมีมาตรฐานในการพิจารณาความหนักเบาแห่งคดีไม่เหมือนกัน ปัจจุบันยังมีผู้ต้องหาหรือจำเลยอีกหลายคนที่ยังคงถูกกักขังระหว่างการพิจารณาคดีของศาล เป็นการที่เจ้าพนักงานหรือศาลใช้ดุลพินิจที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 29 วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด” แสดงให้เห็นว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยมีสิทธิได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว หรือได้รับการประกันตัว เพื่อให้ไม่ถูกกักขังก่อนศาลพิพากษาและสามารถสู้คดีนอกคุกได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 107 ก็ได้บัญญัติเป็นหลักไว้โดยสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว” และตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 108 วรรคสาม มีมาตรการต่าง ๆ มาสนับสนุนการปล่อยตัวชั่วคราว เช่น การใช้ EM (Electronic Monitoring) เป็นต้น เพื่อให้มีการปล่อยตัวชั่วคราวมากขึ้น และถ้าหากจะอนุญาตปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องเป็นไปตามเหตุ ตามมาตรา 108/1 ข้อ 5 อย่างเคร่งครัด

2. มาตรการทางกฎหมาย และทำความเข้าใจกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา หากพิจารณาการศึกษาคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศจะใช้หลักแบบเดียวกันโดยผู้พิพากษาจะพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหา, พยานหลักฐานที่นำมาสืบมีมากน้อยเพียงใด, พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร, เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด, ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่, ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยตัวชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่, คัดค้านของตำรวจ พนักงานอัยการ เพื่อใช้ประกอบพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว แต่ในกฎหมายของต่างประเทศจะพิจารณาจากหลักเท่านั้น ประกอบกับข้อมูลจากหน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของบุคคลประกอบการพิจารณาว่า ควรปล่อยตัวชั่วคราวจำเลยหรือไม่ เพื่อให้จำเลยไปหาพยานหลักฐานมาใช้ในการต่อสู้คดี หรือเพื่อให้จำเลยไปเยียวยาผู้เสียหาย หรือกลับไปประกอบอาชีพหรือใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมได้ ซึ่งผิดกับการใช้ดุลพินิจของศาลไทยที่พิจารณาคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวจากเอกสารที่พนักงานสอบสวนทำมาแล้วดูว่ามีการคัดค้านการประกันตัวหรือไม่ หรือดูจากหลักประกันเป็นหลักว่ามีความเหมาะสมกับข้อหาหรือไม่ ซึ่งไม่ได้พิจารณาว่า บุคคลคนนั้นควรได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมหรือไม่ ประวัติหรือสภาพความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นมีสภาพควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่

ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศจะมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ศาลใช้ในการพิจารณา คำร้องปล่อยชั่วคราว เพื่อให้ศาลพิจารณาและใช้ดุลพินิจอย่างรอบคอบในการสั่งคำร้องปล่อยชั่วคราวได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะ จึงเห็นควรกำหนดหลักในการปล่อยชั่วคราว กำหนดเงื่อนไขที่ศาลอาจสั่งให้ปล่อย ชั่วคราวไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ไม่ยุ่งเหยิงกับ พยานหลักฐาน และไม่ไปก่อเหตุร้ายประการอื่นก็ไม่ถือว่ามีความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ ศาลควร สั่งอนุญาตให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และในการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าว ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาปฏิบัติตามด้วยก็ได้

อภิปรายผล

หลังจากประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้มีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเพิ่มเติมเรื่อง การปล่อยชั่วคราวหลายครั้ง เพื่อให้ดำเนินการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเป็นไปด้วยความ สะดวกและรวดเร็ว และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลยมากยิ่งขึ้น แต่ถึงจะมีการแก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมอย่างไรก็ไม่อาจครอบคลุมและแก้ปัญหาต่าง ๆ ในทางปฏิบัติได้ทุกเรื่อง ในปัจจุบันก็ยังคงประสบปัญหาใน การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาอยู่หลายประการ ซึ่งผู้วิจัยจะได้อภิปรายผล ดังนี้

1. หลักการ และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา ก่อนศาลชั้นต้นมีคำ พิพากษา ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา 107 บัญญัติว่า “ผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว” ซึ่งมิ หมายความว่า เมื่อได้รับคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างการดำเนินคดีอาญา ศาลพึงอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือ จำเลยทุกคนได้รับการปล่อยชั่วคราวเว้นแต่จะมีเหตุจำเป็นที่จะต้องควบคุมหรือขังไว้ แต่ในทางปฏิบัติผู้พิพากษา บางท่านอาจจะยังไม่เคยชินกับระบบการดำเนินคดีอาญาในรูปแบบควบคุมอาชญากรรม โดยเน้นหนักใน ประสิทธิภาพของการควบคุมระวังและปราบปรามอาชญากรรม ตลอดจนคำนึงถึงเรื่องภยาคติ (ซึ่งผู้พิพากษาไม่ ควรมี) ที่ตนจะได้รับจากการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว จึงใช้ดุลพินิจไปทางไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลย ดังนั้น สำนักงานศาลยุติธรรมควรจะอบรมและปลูกจิตสำนึกให้แก่ผู้พิพากษาโดยเฉพาะผู้ช่วยผู้ พิพากษาซึ่งเป็นผู้พิพากษาที่เข้ารับราชการใหม่ ให้เข้าใจถึงหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยพึง ได้รับ หลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวตลอดจนการปฏิบัติหน้าที่ผู้พิพากษาจะต้องใช้ดุลพินิจที่ปราศจากอคติ 4 โดยเฉพาะภยาคติ (ลำเอียงเพราะความกลัว) ไม่ให้มีความหวั่นไหวหวาดกลัวต่อสิ่งใด แม้ค่านิยมในทางสังคมจะมี แนวความคิดโน้มเอียงไปในทางลว่าอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวเพราะอาจได้รับสินจ้างรางวัลก็ตาม (ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, 2499)

ในกรณีที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยต้องหาหรือถูกฟ้องในความผิดที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกินสิบปี ถ้ามีคำร้อง ขอให้ปล่อยชั่วคราวในระหว่างสอบสวนหรือระหว่างการพิจารณาของศาลชั้นต้นมาตรา 109 บัญญัติให้ศาลจะต้อง ถามพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ ซึ่งการสอบถามดังกล่าวก็เพื่อ ประโยชน์ในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 108 (7) อันอาจเป็นเหตุให้ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อย ชั่วคราวได้ตามหลักเกณฑ์ในมาตรา 108/1 ในทางปฏิบัติบางครั้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่ได้ให้ ความเห็นโดยชัดแจ้งว่าจะคัดค้านประการใดหรือไม่ เช่น ให้ความเห็นว่า “แล้วแต่ศาลจะพิจารณาเห็นสมควร” หรือ “ขอให้อยู่ในดุลพินิจของศาล” เป็นต้น ซึ่งการให้ความเห็นเช่นนี้มีได้ก่อประโยชน์ในการใช้ดุลพินิจวินิจฉัยคำ ร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวแต่อย่างใด และในบางครั้งพนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการประสงค์จะคัดค้าน

การปล่อยชั่วคราวโดยให้ความเห็นว่า ขอคัดค้านการปล่อยชั่วคราว แต่ไม่มีเหตุแห่งการคัดค้านประกอบว่าเป็น เช่นไร ความเห็นดังกล่าวก็ไม่เป็นประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาสั่งคำร้องเช่นเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้บรรลुวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่จะให้ศาลนำคำคัดค้านของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือโจทก์ มาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และสำนักงานอัยการสูงสุดควรมีระเบียบระบุชัดเจนว่า พฤติการณ์แห่งคดีเป็นอย่างไร จึงจะให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการคัดค้านการปล่อยชั่วคราว โดยอ้างผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน จะไปก่ออันตรายประการอื่น หรือการปล่อยชั่วคราวจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดความเสียหายต่อการสอบสวนหรือการดำเนินคดีในศาล หากไม่ปรากฏพฤติการณ์ดังกล่าว ก็ควรที่จะให้ใช้ดุลพินิจไปในทางไม่คัดค้าน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีโอกาสดังกล่าวได้รับการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมากยิ่งขึ้น และถ้ามีการคัดค้านการปล่อยชั่วคราว ระเบียบที่วางไว้ก็ควรกำหนดไว้ด้วยว่าให้ระบุถึงเหตุและรายละเอียดแห่งการคัดค้านไว้ให้ศาลทราบ

ตามมาตรา 110 วรรคสอง ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ห้าปีลงมา จะอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้ แต่ในทางปฏิบัติศาลมักอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ และเกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถหาหลักทรัพย์หรือหลักประกันมาเสนอต่อศาลเพื่อแลกกับอิสระภาพเนื่องจากมีฐานะทางการเงินไม่ดี อันทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเหล่านี้ ต้องหันไปพึ่งพาธุรกิจเช่าหลักประกันของนายประกันอาชีพที่แสวงหาประโยชน์บนความเดือดร้อนของผู้ต้องหาหรือจำเลย หนทางที่จะบรรเทาปัญหาในเรื่องนี้คงต้องปลูกจิตสำนึกให้ผู้พิพากษาระดับชั้นในแนวคิดเรื่องการปล่อยชั่วคราว และเพื่อให้เกิดรูปธรรมในเบื้องต้น ผู้พิพากษาทุกท่านควรที่จะยึดถือและปฏิบัติตามคำแนะนำของประธานศาลฎีกาอย่างเคร่งครัด

ในการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หากศาลอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว มาตรา 110 วรรคสาม ห้ามมิให้เรียกประกันหรือหลักประกันจนเกินควรแก่กรณี ประธานศาลฎีกาได้ออกคำแนะนำประธานศาลฎีกาเพื่อวางเป็นแนวให้ผู้พิพากษากำหนดวงเงินประกันในทางเดียวกัน แต่คำแนะนำดังกล่าวมิใช่กฎหมายที่ผู้พิพากษาทุกคนต้องถือปฏิบัติ และคำแนะนำเองยังเปิดโอกาสให้ใช้ดุลพินิจแตกต่างจากคำแนะนำได้ถ้าหากเป็นกรณีสภาพหรือฐานะพิเศษของผู้ต้องหาหรือจำเลย เหตุผลหรือพฤติการณ์อื่นที่จำเป็นต้องได้รับการพิจารณาเป็นพิเศษเฉพาะคดี จึงทำให้ผู้พิพากษากำหนดวงเงินประกันแตกต่างกัน ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนมีความเคลือบแคลงสงสัยในความไม่เท่าเทียมกันในการกำหนดวงเงินประกันเพื่อความผิดในข้อหาต่าง ๆ ทั้งถ้อยคำที่กฎหมายบัญญัติว่า ห้ามมิให้เรียกประกันหรือหลักประกันจนเกินควรแก่กรณี อย่างเป็นทางการเกินควรแก่กรณีไม่มีมาตรวัดให้เห็นชัดเจน ต้องพิจารณาการใช้ดุลพินิจเป็นคดี ๆ ไป ทำให้คดีประเภทเดียวกันก็อาจกำหนดวงเงินประกันแตกต่างกันได้ แต่คดีบางประเภทที่มีความเสียหายเป็นตัวเงิน ซึ่งมีระวางโทษทางอาญาไม่สูง หากศาลกำหนดวงเงินประกันเกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้เสียหายได้รับก็จะต้องถือว่าเป็นการเกินควรแก่กรณี ดังนั้น เพื่อเป็นการบรรเทาข้อสงสัยของประชาชน ศาลควรเผยแพร่และประชาสัมพันธ์บัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยให้ประชาชนทราบโดยทั่วถึง

การปล่อยชั่วคราวจำเลยนอกจากเป็นกรณีมีผู้ยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 106 แล้ว ยังมีกรณีที่ศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาส่งให้ศาลชั้นต้นปล่อยชั่วคราวจำเลยที่ถูกขังอยู่ระหว่างอุทธรณ์หรือฎีกาตามมาตรา 207 ซึ่งเป็นการช่วยคุ้มครองสิทธิของจำเลยอีกทางหนึ่ง ทั้งเป็นการช่วยบรรเทาจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำให้ลดลงและลดงบประมาณของประเทศที่จะต้องใช้จ่ายในเรือนจำ แต่ในทางปฏิบัติมีเพียงศาลชั้นอุทธรณ์เพียงไม่กี่ศาลเท่านั้นที่นำบทบัญญัติมาตรานี้มาใช้ ดังนั้น ประธานศาลฎีกาควรจะวางหลักเกณฑ์การนำความในมาตรา 207 มาใช้บังคับ และแนะนำให้ผู้พิพากษาในศาลชั้นอุทธรณ์ทุกศาลตลอดจนศาลฎีกายึดถือปฏิบัติ

ในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย มาตรา 108 วรรคท้ายให้อำนาจศาลที่จะกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับที่อยู่ของผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราว หรือกำหนดเงื่อนไขอื่นใดให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวปฏิบัติเพื่อป้องกันภัยอันตรายหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการปล่อยชั่วคราวก็ได้ แต่ศาลไม่ได้นำบทบัญญัติมาใช้อย่างแพร่หลาย ทั้ง ๆ ที่การกำหนดเงื่อนไขเป็นมาตรการเสริมที่ควรนำมาใช้ควบคู่กับมาตรการปล่อยชั่วคราว เพื่อป้องกันคุ้มครองสังคมให้ปลอดภัย ดังนั้น ศาลควรนำมาตราการในเรื่องการกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมาใช้ให้มากขึ้น การที่ผู้พิพากษาจะกำหนดเงื่อนไขในการอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวมาใช้ให้มากขึ้นได้นั้น ศาลจะต้องรวบรวมข้อเท็จจริงในกรณีต่าง ๆ ว่าสมควรจะกำหนดเงื่อนไขใด ๆ เพื่อใช้เป็นแนวปฏิบัติต่อไป ปัจจุบัน เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ได้มีการบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือเพื่อการประสานงานระหว่างศาลยุติธรรมกับฝ่ายปกครอง ลงวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2561 หน่วยงานฝ่ายปกครองท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและรับรายงานตัวในชั้นปล่อยชั่วคราวของศาล โดย กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน การอนุญาตให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยพ้นจากการควบคุมของเจ้าพนักงานหรือศาลตามระยะเวลาที่กำหนด และเพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกควบคุมหรือขังก่อนการตัดสินคดีเป็นเวลานานเกินความจำเป็น จากบันทึกข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือดังกล่าว กำหนดให้กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน ที่ได้รับการแต่งตั้ง มีบทบาทการช่วยยืนยันข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ขอปล่อยชั่วคราว การช่วยกำกับดูแลผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ได้รับการปล่อยชั่วคราว การเป็นผู้รับรายงานตามกำหนดนัดของศาล (สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, 2561)

2. มาตรการทางกฎหมาย และทำความเข้าใจกฎหมายทั้งของประเทศไทยและของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา การใช้ดุลพินิจในการปล่อยชั่วคราวในชั้นศาลของต่างประเทศ มีดังนี้ (ญาณินท์ เมฆหมอก, 2562)

สหพันธ์รัฐเยอรมัน ผู้ต้องหาถูกสั่งให้ควบคุมตัวโดย Magistrate Court มีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งของ Magistrate Court ไปยัง The High Court ได้ The High Court ต้องมีผู้พิพากษา 3 คน เป็นองค์คณะเพื่อพิจารณาคำร้องของผู้ต้องหาว่าที่ Magistrate Court สั่งควบคุมตัวนั้นชอบหรือไม่ ซึ่งการร้องขอปล่อยชั่วคราวในเยอรมันเป็นการร้องขอที่ยากมาก ถ้ามาร้องขอประกันตัวศาลก็จะไม่อนุญาต เวลาผู้พิพากษาจะส่งคำร้องแต่ละครั้งผู้พิพากษาจะพิจารณาจากหลักความหนักเบาแห่งข้อหา การข่มขู่พยาน และข้อมูลจากสำนักงานอาชญาวิทยาแห่งสหพันธ์รัฐ (Bundeskriminalamt) หรือเรียกว่า BKA เป็นหน่วยงานที่สืบเสาะ รวบรวมข้อมูลของบุคคลในการกระทำความผิดและศาลอาจจะกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมในระหว่างการปล่อยชั่วคราว

สาธารณรัฐฝรั่งเศส จะพิจารณาจากการหลบหนีหรือไม่ การข่มขู่พยานหรือไม่จะกระทำความผิดซ้ำหรือไม่ และส่วนใหญ่ผู้พิพากษาจะปล่อยตัวชั่วคราวในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก 10 ปีขึ้นไป การยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวจะต้องยื่นกับผู้พิพากษาไต่สวนว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาต และต้องแสดงเหตุผลของการใช้ดุลพินิจประกอบในคำร้องด้วย ผู้พิพากษาไต่สวนเป็นคนละคนกับผู้พิพากษาที่พิจารณาคดี

ประเทศญี่ปุ่น การปล่อยชั่วคราว หรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นนั้น ก่อนการพิจารณาคดีของศาล ผู้ต้องหาไม่มีสิทธิได้รับการประกันตัวหรือปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ จำเลยที่ถูกควบคุมตัวอยู่ระหว่างการสอบสวนจะถูกควบคุมตัวต่อไปในชั้นพิจารณาคดีของศาลโดยอัตโนมัติ โดยการควบคุมตัวจำเลยไว้ในระหว่างการพิจารณาคดี กฎหมายกำหนดให้พนักงานอัยการสามารถควบคุมตัวได้ไม่เกินกำหนด 2 เดือน แต่ถ้าต้องการใช้เวลามากกว่า 2 เดือน ก็สามารถขอขยายระยะเวลาควบคุมออกไปได้อีก 1 เดือนการขยายระยะเวลาการควบคุมนี้สามารถกระทำได้ครั้งเดียวเท่านั้น ดังนั้นระยะเวลาการควบคุมหลังจากที่พนักงานอัยการได้ฟ้องคดีต่อศาลแล้ว มีระยะเวลาควบคุมตัวได้ไม่เกิน 3 เดือน การที่กฎหมายบัญญัติไว้เช่นนี้ เพราะกฎหมายต้องการให้การพิจารณาคดีทำไปโดยรวดเร็ว แต่ศาลจะพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวจากพฤติการณ์ว่าจะหลบหนีหรือไม่ มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่ไปข่มขู่พยานหรือไปยุ่งเหยิงกับ

พยานหลักฐาน นับตั้งแต่วันที่พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาลแล้ว ผู้ที่มีอำนาจจะสั่งให้ควบคุมตัวได้ คือ ศาลเท่านั้น กฎหมายไม่ให้อำนาจศาลในการพิจารณาคำร้องเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวในชั้นพิจารณาคำร้องขอฝากขังของผู้ต้องหา การปล่อยชั่วคราวหรือการประกันตัวมีได้เฉพาะเมื่อผู้ต้องหาเป็นจำเลยในชั้นพิจารณาพิพากษาคดีแล้ว ดังนั้น ก่อนจะควบคุมตัวผู้ต้องหา หน่วยงานของรัฐในญี่ปุ่นจะต้องมีพยานหลักฐานแน่ชัดแล้วว่า บุคคลนั้นเป็นผู้กระทำความผิดตามกฎหมายจริง และเป็นกรณีที่พนักงานอัยการจะต้องใช้ดุลพินิจในทางสั่งฟ้อง เท่านั้นจึงจะมีการควบคุมตัวไว้แล้ว จะไม่อาจได้รับการปล่อยชั่วคราวได้เลย ประเทศญี่ปุ่นนั้นจะให้ความสำคัญกับการกลั่นกรองการใช้มาตรการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ในอำนาจรัฐอย่างเคร่งครัด กล่าวคือ จะใช้หลักเหตุแห่งพยานหลักฐานมาพิจารณาว่า มีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิดเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่หากมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นตามสมควรที่เพียงพอให้น่าเชื่อว่า ผู้ต้องหานั้นกระทำความผิดจึงจะมีการควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ แต่ถ้าไม่แน่ชัดแล้วก็จะไม่มีการควบคุมผู้ต้องหา

ประเทศอังกฤษ การปล่อยชั่วคราว หรือการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาตามระบบกฎหมายอังกฤษ ศาลได้มีทั้งการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีเงื่อนไข การปล่อยตัวชั่วคราวโดยกำหนดเงื่อนไขให้ต้องปฏิบัติในระหว่างได้รับการปล่อยชั่วคราว และการปล่อยชั่วคราวโดยมีประกันหรือหลักประกันจะพิจารณาปล่อยชั่วคราวได้ มี 2 กรณี คือ กรณีเป็นคดีความผิดประเภทที่ไม่มีอัตราโทษจำคุกจะไม่อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวได้เฉพาะกรณีที่ผู้นั้นเคยหลบหนี ไม่มาตามนัดครั้งก่อนและน่าเชื่อว่าหากได้รับการปล่อยชั่วคราวก็จะไม่มารายงานตัว และกรณีเป็นคดีความผิดที่มีอัตราโทษจำคุก พิจารณาจากลักษณะและความร้ายแรงของความผิดพฤติกรรมของผู้ต้องหาเอง การต้องโทษในครั้งก่อนสังคมแวดล้อมและสภาพแวดล้อมที่ผู้นั้นอาศัยอยู่ บันทึกประวัติเกี่ยวกับการปล่อยชั่วคราวในครั้งก่อน ๆ และน้ำหนักของพยานหลักฐานที่ยืนยันข้อกล่าวหาที่มีต่อผู้นั้น เมื่อผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราวแล้ว จะต้องไปรายงานตัวต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจตามเวลาที่กำหนด และอาจถูกกำหนดให้ต้องอยู่อาศัยเฉพาะในสถานที่ที่กำหนด เช่น ที่พักสำหรับผู้ที่ได้รับการปล่อยชั่วคราวหรือห้ามเข้าไปในสถานที่บางแห่งหรือห้ามติดต่อกับบุคคลตามที่ระบุไว้ในเงื่อนไขการปล่อยชั่วคราวด้วย

สหรัฐอเมริกา มีหลักการควบคุมผู้ต้องหาในระหว่างการสอบสวนนี้ ศาลสูงสุดของสหรัฐอเมริกาได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ว่า ศาลไม่ควรละเลยเกี่ยวกับหลักการสอบสวนหรือการที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ใช้อำนาจควบคุมเบื้องต้น เหตุที่ให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเบื้องต้นเพื่อป้องกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาตัวเอง โดยมีหน่วยงานที่สืบเสาะและรวบรวมข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อให้ศาลใช้ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว ประเทศสหรัฐอเมริกาได้เน้นให้ศาลเป็นผู้พิจารณาเกี่ยวกับการดำเนินคดีและการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นไปในทางที่ชอบ “การประกันตัวผู้ต้องหาในคดีอาญาจะต้องมีทุกคดี เว้นแต่คดีนั้นจะมีระวางโทษประหารชีวิต” กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า บุคคลใดที่ถูกจับกุมในคดีความผิดที่มีโทษไม่ถึงประหารชีวิตจะได้รับอนุญาตให้ประกันตัว แต่ถ้ามีโทษประหารชีวิตจะไม่ได้รับการประกันตัวชั่วคราว การให้สิทธิประกันตัวก่อนที่จะมีการตัดสินว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดเป็นการเปิดโอกาสให้มีการเตรียมต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ และยังช่วยป้องกันไม่ให้เกิดการลงโทษก่อนที่ศาลจะตัดสินว่ามีความผิด ดังนั้น เมื่อผู้ต้องหาถูกจับกุม เจ้าพนักงาน หรือศาล จะต้องพิจารณาให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยมีหน่วยงานที่สืบเสาะและรวบรวมข้อมูลของผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อให้ศาลใช้ในการพิจารณาการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นจึงจะควบคุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ และหากศาลเห็นว่าการปล่อยชั่วคราวไม่สามารถรับรองได้ว่าบุคคลดังกล่าวจะมาศาลตามกำหนด หรืออาจเป็นอันตรายต่อบุคคลอื่น หรือชุมชน ศาลอาจสั่งปล่อยบุคคลนั้นภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดก็ได้

ประเทศไทย การใช้ดุลพินิจของศาลในการสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวของประเทศไทยจะพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหา, พยานหลักฐานที่นำมาสืบว่ามีมากน้อยเพียงใด, พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร, เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด, ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่, ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่, ค่าคัดค้านของตำรวจ พนักงานอัยการ เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

ดังนั้น หากพิจารณาการศึกษาคำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศจะใช้หลักแบบเดียวกันโดยผู้พิพากษาจะพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหา, พยานหลักฐานที่นำมาสืบมีมากน้อยเพียงใด, พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร, เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด, ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่, ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่, คัดค้านของตำรวจ พนักงานอัยการ เพื่อใช้ประกอบพิจารณาสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว แต่ในกฎหมายของต่างประเทศจะพิจารณาจากหลักเท่านั้น ประกอบกับข้อมูลจากหน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของบุคคลประกอบการพิจารณาว่าควรปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือไม่ เพื่อให้จำเลยไปหาพยานหลักฐานมาใช้ในการต่อสู้คดี หรือเพื่อให้จำเลยไปเยียวยาผู้เสียหาย หรือกลับไปประกอบอาชีพหรือใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมได้ ซึ่งผิดกับการใช้ดุลพินิจของศาลไทยที่พิจารณาคำร้องปล่อยชั่วคราวจากเอกสารที่พนักงานสอบสวนทำมาแล้วดูว่ามีการคัดค้านการประกันตัวหรือไม่ หรือดูจากหลักประกันเป็นหลักว่ามีความเหมาะสมกับข้อหาหรือไม่ ซึ่งไม่ได้พิจารณาว่าบุคคลคนนั้นควรได้รับการปล่อยชั่วคราวไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมหรือไม่ ประวัติหรือสภาพความเป็นอยู่หรือพฤติกรรมลักษณะนิสัยของบุคคลนั้นมีสภาพควรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับกฎหมายของต่างประเทศจะมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลให้ศาลใช้ในการพิจารณาคำร้องปล่อยชั่วคราว เพื่อให้ศาลพิจารณาและใช้ดุลพินิจอย่างรอบคอบในการสั่งคำร้องปล่อยชั่วคราวได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. ข้อเสนอแนะ หากเป็นกรณีความผิดร้ายแรงศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญา จัดหาหลักประกันมาวางตามที่ศาลกำหนด ในการกำหนดหลักประกันดังกล่าวผู้ถูกดำเนินคดีอาญาควรได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมเป็นรายกรณีไป โดยนำแนวคิดเรื่องการลงโทษปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ (Day Fine) มาปรับใช้ในการกำหนดหลักประกันแทนการใช้บัญชีมาตรฐานกลางสำหรับปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การกำหนดหลักประกันตามแนวคิดดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่เท่าเทียมและปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวจากข้อหาที่พนักงานสอบสวนตั้งมา เนื่องจากผู้ถูกดำเนินคดีอาญาทุกคนจะได้รับการพิจารณาและสั่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาเป็นรายบุคคลทำให้สามารถหาหลักประกันที่เหมาะสมกับฐานะของตนมาขอประกันตัวได้ และยังเป็นไปตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดหลักประกันโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาเป็นการกำหนดหลักประกันที่มีความยุติธรรมทั้งต่อสังคมและต่อผู้กระทำความผิดแต่ละคน และมีประสิทธิภาพมากกว่าการกำหนดหลักประกันตามบัญชีมาตรฐานกลางสำหรับปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบบเดิม นอกจากนี้ ในการสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยเงื่อนไข ควรมีการกำหนดเงื่อนไขที่ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้ปฏิบัติตามไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรแทนการบัญญัติไว้ว่าเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือศาลในการกำหนดเงื่อนไข (มาตรา 108) เพื่อให้ความง่ายต่อการที่เจ้าหน้าที่และศาลจะนำมาใช้ และในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัวตามนัดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้ถือว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนี ควรกำหนดให้มีบทลงโทษในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัวตามนัดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมจากการออกหมายจับ โดยกำหนดเป็นความผิดฐานหลบหนีประกันและมีโทษทางอาญาและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีการหลบหนีดังกล่าวจะไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในครั้งต่อไป

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเห็นว่าในการพิจารณาสิ่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวควรคำนึงถึงความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐเป็นหลัก หากพิจารณาแล้วเห็นว่ามีความเห็นสมควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกดำเนินคดีอาญาไม่มีพฤติการณ์จะหลบหนี ไม่ยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน และไม่ไปก่อเหตุร้ายประการอื่นก็ไม่ถือว่ามีความจำเป็นในการเอาตัวบุคคลไว้ในอำนาจรัฐ ศาลควรส่งอนุญาตให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาได้รับการปล่อยชั่วคราวเป็นหลัก และในการส่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวดังกล่าวศาลอาจกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญาปฏิบัติตามด้วยก็ได้ เช่น กำหนดเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวห้ามเดินทางออกนอกเขตพื้นที่ที่ศาลกำหนดไว้ ห้ามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวพบปะหรือเกี่ยวข้องกับบุคคลที่ศาลกำหนด ห้ามผู้ถูกปล่อยชั่วคราวเข้าไปยังสถานที่ที่ศาลกำหนด ให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวมารายงานตัวต่อศาลหรือเจ้าพนักงานตำรวจ หรืออนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีการตั้งผู้กำกับดูแล อนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยผู้ถูกปล่อยชั่วคราวติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (EM) ในระหว่างรับการปล่อยชั่วคราว เป็นต้น หากพิจารณาการศึกษา คำร้องขอปล่อยชั่วคราวตามกฎหมายไทยหรือกฎหมายต่างประเทศจะใช้หลักแบบเดียวกันโดยผู้พิพากษาจะพิจารณาจากความหนักเบาแห่งข้อหา, พยานหลักฐานที่นำมาสืบมีมากน้อยเพียงใด, พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร, เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด, ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่, ภัยอันตรายหรือความเสียหายที่เกิดจากการปล่อยชั่วคราวมีมากน้อยเพียงใดหรือไม่, คัดค้านของตำรวจ พนักงานอัยการ เพื่อใช้ประกอบพิจารณาสิ่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราว แต่ในกฎหมายของต่างประเทศจะพิจารณาจากหลักเท่านั้น ประกอบกับข้อมูลจากหน่วยงานที่ได้ตั้งขึ้นเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของบุคคลประกอบการพิจารณาว่าควรปล่อยชั่วคราวจำเลยหรือไม่ เพื่อให้จำเลยไปหาพยานหลักฐานมาใช้ในการต่อสู้คดี หรือเพื่อให้จำเลยไปเยียวยาผู้เสียหาย หรือกลับไปประกอบอาชีพหรือใช้ชีวิตอยู่ในสังคมตามเดิมได้ ข้อเสนอแนะหากเป็นกรณีความผิดร้ายแรง ศาลอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยมีเงื่อนไขให้ผู้ถูกดำเนินคดีอาญา จัดหาหลักประกันมาวางตามที่ศาลกำหนด ในการกำหนดหลักประกันดังกล่าวผู้ถูกดำเนินคดีอาญาควรได้รับการพิจารณาให้เหมาะสมเป็นรายกรณีไป โดยนำแนวคิดเรื่องการลงโทษปรับโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจ (Day Fine) มาปรับใช้ในการกำหนดหลักประกันแทนการใช้บัญชีมาตรฐานกลางสำหรับปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย การกำหนดหลักประกันตามแนวคิดดังกล่าวจะช่วยแก้ปัญหาฐานะทางเศรษฐกิจของบุคคลที่ไม่เท่าเทียมและปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวจากข้อหาที่พนักงานสอบสวนตั้งมา เนื่องจากผู้ถูกดำเนินคดีอาญาทุกคนจะได้รับการพิจารณาและสิ่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวโดยพิจารณาเป็นรายบุคคลทำให้สามารถหาหลักประกันที่เหมาะสมกับฐานะของตนมาขอประกันตัวได้ และยังเป็นไปตามหลักการไม่เลือกปฏิบัติต่อบุคคลเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 จึงอาจกล่าวได้ว่า การกำหนดหลักประกันโดยคำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้ถูกดำเนินคดีอาญาเป็นการกำหนดหลักประกันที่มีความยุติธรรมทั้งต่อสังคมและต่อผู้กระทำความผิดแต่ละคน และมีประสิทธิภาพมากกว่าการกำหนดหลักประกันตามบัญชีมาตรฐานกลางสำหรับปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแบบเดิม นอกจากนี้ ในการส่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยเงื่อนไข ควรมีการกำหนดเงื่อนไขที่ศาลอาจสั่งให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวได้ปฏิบัติตามไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษรแทนการบัญญัติไว้ว่าเป็นดุลพินิจของเจ้าหน้าที่หรือศาลในการกำหนดเงื่อนไข (มาตรา 108) เพื่อให้ความง่ายต่อการที่เจ้าหน้าที่และศาลจะนำมาใช้ และในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัวตามนัดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวให้ถือว่าผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหลบหนี ควรกำหนดให้มีบทลงโทษในกรณีที่ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวไม่มารายงานตัวตามนัดหรือฝ่าฝืนเงื่อนไขในการปล่อยชั่วคราวเพิ่มเติมจากการออกหมายจับ โดยกำหนดเป็นความผิดฐานหลบหนีประกันและมีโทษทางอาญาและผู้ถูกปล่อยชั่วคราวที่มีการหลบหนีดังกล่าวจะไม่ได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- คณิต ฒ นคร. (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- คณิต ฒ นคร. (2561). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- จักรวาล กาญจันนธ์. (2554). ปัญหาในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุลสิงห์ วสันตสิงห์. (2555). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ภาค 1 (มาตรา 1 - มาตรา 119) พร้อมตัวอย่างคำถาม - คำตอบ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งนิติบัณฑิตยสภา.
- ญาณินท์ เมฆหมอก. (2562). "การปล่อยตัวชั่วคราวตามกฎหมายไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ." ใน สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ณรงค์ ใจหาญ. (2552). หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. (2499). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 73 ตอนที่ 95 ฉบับพิเศษ หน้า 1 (15 พฤศจิกายน 2499).
- สำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง. (2561). บันทึกข้อตกลงพัฒนาระบบประเมินความเสี่ยงในการกำกับดูแลในชั้นปล่อยตัวชั่วคราวของศาลยุติธรรม. วารสารสำนักงานสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง, 7 (12), 4-5.
- สุพจน์ ฒ บางช้าง. (2548). กระบวนการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สุวัณชัย ใจหาญ. (2555). คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สยาม.
- อานนท์ มาม้า. (2564). กฎหมายทรัพย์สิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Today. (2020). Individual Rights Day. Retrieved September 29, 2023, from <https://www.facebook.com/153951094974177/posts/1385953818440559/>